

ТОКМАЦЬКИЙ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНИЙ КОМПЛЕКС
«ДОШКІЛЬНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ КОМПЛЕКС-ЗАГАЛЬНООСВІТНЯ ШКОЛА І-ІІ СТУПЕНІВ
№11»

ДОСВІД РОБОТИ
ІСТОРИКО-КРАЄЗНАВЧОГО МУЗЕЮ

Директор музею (на громадських засадах)
вчитель історії Єременко Тетяна Іванівна

м. Токмак Запорізької обл..

2013р.

Коротка характеристика музею

Музей існує на громадських засадах. Профіль музею – історико-краєзнавчий. Його було створено і відкрито до 60-річчя визволення міста Токмака від німецько – фашистських загарбників 20 вересня 2003 року, зареєстровано в обласній

станції юних туристів 11.10.2004 року під №7-475. Музей розташовано в окремій кімнаті площею 50 кв. м. В музеї знаходиться 15 вітрин, 7 полиць, 7 підставок, 1 тумба. Загальна кількість експонатів – 420, з них оригінальних – 50.

В експозиції нараховується 13 розділів по темах:

I. Так засновувалось м. Токмак

- 1) З глибини віків
- 2) Життя
- 3) Побут
- 4) Праця

II. Роки зростання

- 5) Токмак передвоєнний

III. Велика Вітчизняна війна

- 6) В неволі
- 7) Боротьба
- 8) Перемога

IV. Трудові звершення

- 9) Відбудова
- 10) Досягнення

V. Рідна школа

- 11) Історія школи

VI. Символіка

- 12) Символи України
- 13) Символи Токмака.

(Презентація додається).

Робота музею була відзначена на обласному рівні – музей був тричі нагороджений грамотами, книгами, подарунками за участь в обласних конкурсах в т.ч. за II місце у пошуковому конкурсі „Ніхто не забутий, ніщо не забуде”, та III місце у пошуковому історико-літературному конкурсі „Патріотами не народжуються, патріотами стають”. Грамотою і подарунками відзначений музей за I місце в обласному огляді музеїв при закладах освіти.

З моменту відкриття музей став центром організації національного, патріотичного, громадянського, морального виховання школярів, центром координації спільних дій з громадою мікрорайону „Ріжок”.
Познайомимо вас з основними напрямками роботи:

- традиційні свята до Дня міста і Дня Перемоги,
- зустрічі, Уроки мужності з ветеранами;
- мітинги – реквієми з нагоди пам’ятних подій;
- екскурсії для учнів, гостей школи;
- виховні години з народознавства;
- створення збірок рефератів, альбомів;

- виставки нагород, учнівських творів;
- участь у дослідженнях і конкурсах дитячих творчих робіт;
- організація походів по місцях бойової слави;
- організація книжкових виставок ;
- організація виставок декоративно – ужиткового мистецтва;
- догляд за пам'ятником, братськими могилами в мікрорайоні;
- співпраця з Радою ветеранів міста.

Деякі із заходів висвітлені у фотоальбомі, відмічені гостями в Книзі відвідувачів.

Щороку проводиться близько 30 тематичних і оглядових екскурсій.

Знайомство з музеєм

I. Вітаємо вас в історико – краєзнавчому музеї школи, відкритому в 2003 році, до 60-річчя визволення міста від фашистів.

Центральна вітрина присвячена державним символам України і символам нашого міста – тут герби, прапори, гімни. Бокові планшети присвячені славним синам України та славі козацтва. Тут же на вітринах виставки книг, серед яких – Книги пам'яті Запорізької області, книги по краєзнавству, про Велику Вітчизняну війну та інші. Розділи в музеї присвячені основним етапам розвитку міста, народознавству, сторінкам трудового і героїчного минулого, а також історії школи. Є в музеї також альбоми і тематичні папки, що розповідають про нашу роботу.

II.

1. Розділ «З глибини віків».

Наше місто Токмак виникло в 1784 році. Першими жителями його були селяни з села Комарівки та Санжарівки Полтавської губернії, а також колишні запорозькі козаки. Перші будівлі виросли на заході – саме тут, на Ріжку. Вулиці забудовували вздовж річки Токмак. На стенді ви бачите документи, в яких розповідається про заняття жителів (землеробство, скотарство, садоводство, ремесла).

Тут також план та фото містечка XIX століття. Цікаві виставлені речі – велика дерев'яна миска, в якій, напевне, замішували тісто на хліб для великої родини.

Солом'яний кіш, в якому могли зберігати зерно чи щось інше. А це ярмо з селянського двору – в нього впрягали волів для роботи. Такими ціпами молотили на току.

2. Розділ «Життя і побут».

Такий вигляд мали українські села.

Життя наших предків було сповнене важкою працею, постійними турботами про господарство і побут родини. На вітринах ви бачите предмети побуту, посуд, знаряддя праці. Майстерно зроблений тин обгороджував садибу селян. На ньому часто вішали сушити глечики, горщики, в яких готували їжу в печі. Поряд – рогач для печі. Використовували макітри, ковганки, миски, ложки з дерева, інший посуд. А ось незвичний глиняний друшляк. Кінські підкови прибивали на дверях – на щастя. Коли закінчувались польові роботи, жінки пряли вовну з допомогою гребеня та веретена, а пізніше – на прядці.

Окрасою кожної хати була ікона в кутку, прикрашена вишиваним рушником. Вишивали і сорочки. На вітрині представлений вишиваний жіночий одяг, якому близько ста років. Для прання одягу використовували праники, дерев'яні почви, прасували спочатку з допомогою качалки та рубля, а потім з'явилися залізні праски.

Дітей колисали в майстерно зроблених дерев'яних колисках.

3. Розділ «Праця».

В розділі „Праця” представлені поширені раніше прості ручні знаряддя праці землеробів - серпи, коси з кісцем та граблями, дерев'яні лопати, сапа, вила... Використовували для посіву зерна сошники.

А на планшеті – розповідь і фото про засновані в Токмаку в 1882 та 1884 роках заводи землеробських машин німецьких власників Фукса і Клейнера. Пізніше на них випускали не тільки сівалки, плуги, молотарки, борони, а й нафтові двигуни. На фотографіях – один із заводських цехів, зразки продукції.

4. Розділ «Токмак передвоєнний».

Не обминули наш край і бурхливі події двадцятих – тридцятих років 20 століття. Вони внесли в життя токмачан багато перемін.

На перейменованому заводі „Червоний прогрес” випустили перший радянський трактор „Запорожець”. На тумбі його зменшена діюча модель, яку зробили до 100-річчя заводу учні Токмацького ПТУ. На вітрині – документи того часу. Тут же представлені матеріали про трагічні події 1932-1933 років, про Голодомор.

В 30-і роки в Токмаку були створені колгоспи.

На фото – колгоспники місцевих господарств – польова та городня бригади. Учні – помічники дорослих по збиранню колосків.

Напружена праця токмачан, відпочинок під звуки мелодій з патефону, мирне життя були перервані Великою Вітчизняною війною.

5. Велика Вітчизняна війна. Неволя.

Війна дійшла до Токмака 7 жовтня 1941 року. Тяжким випробуванням вона лягла на плечі людей.

Наше місто було розрушене – на фото ви бачите руїни механічного технікуму, житлових будинків, цехів заводу імені Кірова. Токмачани - чоловіки воювали на фронтах війни, 4722 чол. були оstarбайтерами вивезені до Німеччини.

Ви бачите фото, документи наших земляків – Софії Убийкінь, Василя Саковського, Харитини Плохої та ін.

Газетні статті розповідають про їх тяжкі долі, про участь у спільній боротьбі проти фашистів.

6. Розділ «Боротьба».

Багато подвигів на фронтах війни здійснили воїни – токмачани.

678 героїв - нагороджені орденами і медалями. На цих планшетах – фотографії токмачан - Героїв Радянського Союзу, які за свої подвиги на фронтах війни удостоєні такого звання. Це Олексій Кот, Іван Ткаченко, Павло Матюх, Григорій Охай, Іван Гришин. 1123 земляків загинули смертю хоробрих. Їх імена в Книзі пам'яті. На планшеті і вітринах фото ветеранів війни. Рідні, знайомі прізвища – це наші прадідусі, сусіди. Тут їх нагородні документи, червоноармійські книжки, листи, страшні похоронки, подяки за мужність...

На передньому плані – залишки війни – гільзи від патронів, снарядів.

А на цій вітрині – каски – радянська і німецька, бойовий штик, саперка лопатка. Тут і солдатська фляжка, котелок, офіцерський планшет. Такі предмети ще й зараз можна знайти в нашому краї, адже тут проходили жорстокі бої в роки війни.

7. Розділ «Визволення».

Бої за визволення нашого краю восени 1943 року були важкими і кровопролитними. Фашисти звели на Пришибських висотах лінію потужних укріплень і витіснити їх вдалося ціною великих втрат. Визволення Токмака здійснили 20 вересня 1943 року частини 2-ої гвардійської армії, 3-ої гвардійської, 87-ої гвардійської та 151-ої стрілецьких дивізій, 4-го гвардійського механізованого корпусу. За місто і район полягло більше 9-ти тисяч воїнів. 16 бійців – визволителів стали Героями Радянського Союзу. Це полковник Гришунов, капітан Нестеренко, лейтенант Москаленко, старший сержант Аваліані та інші.

Про героїзм радянських воїнів свідчать численні пам'ятники і братські могили, фото деяких в місті бачите на планшетах і вітринах. Одна із братських могил – біля стін нашої школи, учні доглядають за цим священним місцем.

А ще ми зустрічаємось з живими ветеранами війни, щоб знати, щоб не забувати про ті страшні події.

8. Розділ «Відбудова».

Післявоєнні роки відбудови сповнені трудових звершень. Більше десяти токмачан стали Героями Соціалістичної праці. Місцевий колгосп «Батьківщина» славився своїми тваринниками. Сардак Марія Іванівна, доярка місцевого колгоспу, була Героєм Соціалістичної праці, депутатом Верховної Ради. На фото – і інші жінки – орденоносці, відомі люди краю.

Цей куточок, в музеї присвячено пам'яті нашого земляка – краєзнавця Миколи Петровича Сосни, завдяки матеріалам, зібраним ним в значній мірі у нас у школі з'явився музей.

9. Розділ «Досягнення».

У 80-і роки Токмак зростає. Успішно діяв дизелебудівний завод імені Кірова. Його дизелі та інша продукція були відомі в багатьох країнах світу. Збудований ковальсько-штампувальний завод випускав великі штамповані деталі для автомобілів «КРАЗ» та іншу продукцію. Діяла швейна фабрика, де шили чоловічі костюми, брюки і не тільки. На консервному заводі випускали не тільки овочеві салати, ікру, томатний сік, а й житні пряники, мармелад... На заводі металогосптоварів крім металевої продукції діяв і керамічний цех.

На вітринах і планшетах – фото і документи, що розповідають про недавнє минуле – краєвиди сучасного міста, продукція підприємств, фотографії передовиків господарства. І ці перехідні прапори також свідчать про гідну працю наших земляків.

10. Розділ «З історії школи».

Розділ про рідну школу найближчий і рідний кожному учню.

Наша школа, за розповідями старожилів, була відкрита ще в 1872 році. Спочатку це була початкова чотирьохкласна школа, а з 1938 року – семирічка, з 1953 – восьмирічка. На місці одного із трьох старих корпусів в 1982 році була зведена школа-новобудова. Директором школи тоді був Пантюхов Віктор Іванович. На фотографіях і інші керівники школи – директори Голуб Іван Михайлович, Шкарупіло Валентина Максимівна і незмінний завуч – Дубинська Людмила Василівна. На фото також - школа, учні минулих років разом із вчителями. Тут – шкільні відзнаки, фото випускних класів із вчителями. Серед них – батьки багатьох наших учнів. За майже 30 років школа випустила близько 600 учнів, з них із відзнакою – 15 випускників. Випускниками нашої школи були вчителі Шкарупіло Валентина Максимівна, Вербицька Наталія Федорівна, Гаряга Лілія Іванівна, Савчук Олена Володимирівна. Серед випускників склалася добра традиція залишати на згадку в шкільному музеї своє випускне фото. Випускники школи, батьки, представники місцевої громади часто бувають гостями нашої школи на свята, в музеї.

При музеї організовано гурток юних краєзнавців «Пошук»

Завдання гуртка при шкільному музеї

Робота гуртківців при музеї різноманітна, багатогранна. Це не лише традиційні яскраві загальношкільні заходи для учнів і громади (свято «Ми козацького роду нащадки», « Вклонімось за подвиг», «Навічно в пам'яті народній»), не лише екскурсії для старших і менших, це і цікаві зустрічі із цікавими людьми, в яких можна повчитися традиційному ремеслу – прядінню (зустріч з Лозою М.І.), хвилюючою була зустріч з ветеранами в Музеї невідомого солдата, з ветеранами війни, учасниками, дітьми війни з мікрорайону. Учні приймали участь в учнівських конкурсах дослідницьких робіт, робили опитування старожилів тощо.

З'явилися і нові ідеї, нові форми роботи. До музею залучаються і менші слухачі –учні початкових класів. З ними проводяться бесіди, знайомство з різними експонатами, фотоальбомами, літературою. Формується інтерес і повага до минулого рідного краю.

Завданнями роботи з дітьми в музеї є:

Формувати навички роботи в музеї, з краєзнавчою літературою, проведення екскурсій, ведення пошукової роботи, проведення масових заходів, створення творчих робіт.

Здійснювати патріотичне, національне виховання дітей, виховувати любов і повагу до рідного краю та людей, які тут живуть. Вшановувати своїх земляків.

Виховувати повагу до минулого, інтерес до історії, залучати до історичного читання, перегляду пізнавальних фільмів, передач. Допомогати створювати учнівські презентації.

Розвивати творчі здібності дітей, їх навчально-пізнавальну компетентність.

Здійснювати збір, збереження та використання пам'яток історії та культури.

Вчити аналізувати, порівнювати, осягати історичну цінність подій для сьогодення.

Слід підтримувати зв'язок з ветеранською організацією та місцевим самоврядуванням, з іншими музеями, залучати гуртківців до екскурсій і походів по визначних місцях нашого краю. Розвивати комунікативні здібності.

Виховувати активну життєву позицію школярів.

№ з/п	Основні заходи	Дата виконання
1	Підготовка екскурсоводів до проведення оглядових і тематичних екскурсій.	2р в міс.
2	Екскурсії в шкільному музеї для учнів, батьків і гостей школи.	за потр.
3	Допомога учням у підготовці творчих учнівських робіт, рефератів, повідомлень на уроки.	пост.
4	Надання консультацій учням з історії України та історії рідного краю.	пост.
5	Огляди, виставки учнівських творчих робіт, літератури, фотоматеріалів.	за потр.
6	Виготовлення планшетів, виставок до масових заходів.	за потр.
7	Перегляд історичних навчальних фільмів. Історичні читання.	за потр.

8	Участь у міських урочистостях з нагоди свят.	за потр.
9	Зустрічі з ветеранами війни, ветеранами праці.	за нагоди
10	Відвідання міського краєзнавчого музею.	протягом року
11	Культура поведінки в громадських місцях, в т.ч. в музеях, з гостями. Бесіда.	
12	Зустріч з представниками громади, міського самоврядування.	
13	Поповнення фонду музею фото, документами, речовими джерелами.	протягом року
14	Бесіда «Партизанський і підпільний рух в Токмацькому краї».	
15	Заочна екскурсія «Пам'ятні місця Запорізької області».	
16	Бесіда «Книга пам'яті. Запорізька область».	
17	Презентація відеофільму «Мій Запорізький край» (природа, історія, сучасність).	
18	Бесіда «Доля дітей в роки ВВВ».	
19	Мітинг-реквієм до 70-річчя визволення Токмака від фашистів. Зустріч з ветеранами війни, учасниками і дітьми війни.	
20	Відвідання вдома ветеранів війни Лоза І.І., Гарбуз О.І., учасників та дітей війни Губенко Є.С., Єременко Л.З. та ін..	
21	Екскурсія «Токмак в роки ВВВ», «Пам'ятні місця Токмака».	

22	Екскурсія для учнів 1 класу.	
23	«Козацькі забави»	
24	Фестиваль української козацької пісні.	
25	Вікторина про козацтво. Перегляд презентацій про козацтво.	
26	Відзначення Дня українського козацтва. Проведення свята . «Покрова на Хортиці»	
27	Екскурсія до Музею невідомого солдата. «Пам'ять про них збережуть обеліски». Зустріч з ветеранами ВВВ.	
28	Відзначення 69 річниці визволення України від фашистів. Головні наступальні операції. Перегляд відеофільму.	
29	Огляд літератури про ВВВ. Пам'ятники визволителям в нашому краї.	
30	Бесіда за книгою «Спогади ветеранів».	
31	Підготовка Уроку-реквієму з нагоди Дня пам'яті жертв Голодомору.	
32	Проведення Уроку-реквієму до Дня пам'яті жертв Голодомору у і політичних репресій «Земля їм пухом...».	
33	Бесіда до Дня Збройних сил України «Почесний обов'язок захищати Україну».	
34	Героїчна битва за Дніпро.	
35	Урок-екскурсія «Історичні джерела. Музеї». (5 клас).	

36	Вивчення колядок, щедрівок.	
37	Бесіда до Дня пам'яті Героїв Крут.	
38	Бесіда до Дня Злуки «Біля витоків української державності».	
39	Перегляд презентацій про ВВВ.	
40	Бесіда «Жорстока чужа війна» до Дня виведення Радянських військ з Афганістану.	
41	Військова техніка часів ВВВ.	
42	Проведення свята до Дня захисників Вітчизни «Подвигу жити в віках». Зустріч з ветеранами. Конкурс пісні та шиккування.	
43	Міста-герої України. Заочна екскурсія. Виставка плакатів	
44	Свято з нагоди Дня Перемоги «Вшануймо ветеранів» в Раді ветеранів.	
45	Свято до Дня Перемоги «Ніхто не забутий». Вшанування ветеранів, учасників ВВВ. Відвідання ветеранів. «Урок мужності».	
46	Екскурсії до Меморіалу Слави, музею міста.	
47	Бесіда «Європейський вибір України».	
48	Бесіда до Дня хрещення Русі. «Значення прийняття християнства».	
49	Бесіда «Місто-герой Київ».	

50	Місто-герой Севастополь.	
51	Місто-герой Одеса.	
52	Місто-герой Керч.	
53	Історичні читання.	
54	Вікторина з історії Токмака.	
55	Конкурс юних істориків.	
56	Екскурсія «Токмак в давнину».	
57	Перегляд історичних фільмів, презентацій.	
58	До Дня матері. Багатодітні сім'ї в мікрорайоні.	
59	Догляд за братськими могилами. Допомога ветеранам.	
60	Чарівні куточки Запорізького краю. «Краса і гордість Запорізького краю».	
61	Організація екскурсії по визначних місцях краю.	
62	Українські традиційні свята зимового циклу. Свято Миколая. Андріївські вечорниці. Бесіда.	

[illegible]